

PROCESELE DE ANALIZĂ SOCIOLOGICĂ

Sef Lucr. Dr. Mihail Cristian Pîrlog, Asist. Univ. Dr. Dan Bondari

Metodologia sociologică

- Dimensiunea teoretică a metodologiei sociologice poate fi înțeleasă ca o metateorie elaborată din punctul de vedere al modului și necesităților de abordare empirică a fenomenelor, proceselor sau faptelor sociale.
- Sunt vizate:
 - fundamentele cognitive teoretice ale raportării cercetătorului la realitatea socială;
 - logica formulării ipotezelor sau modelelor ipotetice cu valoare periațională testabilă;
 - logica analizei și construcției teoretice pe baza rezultatelor cercetării empirice

Metodologia sociologică – Implicații normative (I)

Demersurile tehnico-metodice se concretizează prin următoarele acțiuni:

- Inventarierea și definirea metodelor de colectare a datelor empirice;
- Specificarea tehnicilor aplicative ale fiecărei metode. Simpla enunțare generală a caracteristicilor unei metode de cercetare sociologică nu este suficientă pentru aplicarea sa efectivă în planul abordării empirice a realității sociale.
- Identificarea modalităților de operaționalizare a conceptelor, adică de specificare a incidenței lor empirice în forma indicilor, variabilelor, indicatorilor, itemilor etc.
- Definirea căilor sau tehnicilor de măsurare socială a variabilității datelor empirice.

Metodologia sociologică – Implicații normative (II)

Demersurile tehnico-metodice se concretizează prin următoarele acțiuni:

- Specificarea tehnicilor de inventariere, ordonare și prelucrare a datelor.
- Caracterizarea semnificațiilor calitative și/sau cantitative ale datelor prelucrate în vederea validării ipotezelor și eventualei reconstrucții a modelelor ipotetice.
- Indicarea modului optim de utilizare a tehnicilor de colectare, prelucrare și semnificare a datelor empirice, aceasta reprezentând aspectul normativ al dimensiunii tehnico-metodice.

Analiza documentelor

- Documentele în accepțiunea științelor sociale semnifică un obiect sau un text care oferă o informație despre un fenomen social.
- Metoda analizei documentelor încearcă să rezolve problema obținerii datelor în cazul în care nu putem urmări fenomenul care ne interesează și nu avem posibilitatea să interogăm persoane care cunosc fenomenul.
- Metoda mai este folosită pentru verificarea și completarea datelor obținute prin alte metode.

Analiza documentelor

Avantaje:

- ▶ Este o metodă relativ ieftină
- ▶ Se poate acoperi o arie geografică sau temporală mai mare
- ▶ Se pot face studii la nivel național cu un buget mic

Analiza documentelor

Dezavantaje:

- Documentele au fost întocmite cu alte scopuri decât cele ale cercetării și oferă doar o parte din informația de care avem nevoie și într-un format care s-ar putea să nu fie cel dorit
- Informațiile despre modul în care au fost întocmite documentele sunt în general reduse sau reflecta în mod incorect, incomplet sau subiectiv fenomenul prezentat
- Situația se poate să se fi modificat între timp.
- Documentele pot fi alterate astfel încât să apere un anumit punct de vedere (în domeniul sondajelor de opinie, mai ales cele cu tematică politică, apar foarte des acuze de falsificare a datelor).

Clasificarea documentelor

- Sistemul de clasificare a documentelor utilizate în cercetarea sociologică are la bază: stabilirea criteriilor de clasificare și stabilirea unei terminologii adecvate.
- Criterii pentru elaborarea schemei de clasificare:
 - forma (natura lor);
 - conținutul;
 - destinatarul și emitentul.
- Ultimele două criterii sunt aplicabile doar categoriei documentelor scrise, documentele nescrise putând fi suficient de relevant clasificate după forma (natura) și conținutul (funcția) lor.

Tipuri de analiză – Analiza structurală

- Marchează trecerea de la studiile comparative și istorice la studiile analitice.
- Studiile comparative se concentrează asupra detectării condițiilor comune de apariție a unor fenomene similare, asupra descrierii similarităților și diferențelor dintre ele, apelând adesea la factori explicativi exteriori fenomenelor investigate.
- Studiile istorice sunt individualizate și seriate în funcție de timpul devenirii sau de evoluția presupusă sau constatată a evenimentelor. Adeseori evenimentele prezente sunt invocate pentru selectarea și justificarea evoluției evenimentelor trecute.
- Analiza structurală se concentrează asupra fenomenelor considerate global, adică prin natura lor esențială de totalități ireductibile la elementele componente.

Tipuri de analiză – Analiza structurală

- Introduce ordine explicativă într-un univers caracterizat la nivelul său de suprafață prin diversitate și incoerență fenomenală.
- Dacă avem în vedere nivelul de suprafață al fenomenelor sociale, atunci suntem confrunțați cu o mare diversitate de manifestări, cu un evantai de proprietăți mai mult sau mai puțin coerent.
- În analiza structurală nu aplicăm termenul de structură nivelului constitutiv al realității empirice, ci modelelor teoretice construite despre sau după această realitate.
- Se concentrează asupra modelului despre realitate și nu asupra realității însăși, astfel că descrierea structurală a unui obiect supus, analizei constă în “ansamblul teoremelor care rezultă din aplicarea unei axiomatici privind acest obiect, axiomatica și teoremele constituind o teorie a obiectului considerat ca sistem”.

Tipuri de analiză – Analiza structurală

- Este formalistă în sensul că separă forma de conținut și conferă prioritate formei.
- Chiar atunci când nu face abstracție de conținut, ea se preocupă mai mult de formele conținutului, decât de conținutul propriu-zis independent de formă.
- În analiza relațiilor, structuralismul se referă la relațiile interumane sau interinstituționale și face abstracție de elementele care intră în relație.
- Intenția este aceea de a detecta caracterul constitutiv și permanent al sistemului de relații, adică al structurii sale relaționale, considerând că structura determină viața umană sau socială individuală.

Tipuri de analiză – Analiza funcțională

- Este teleologică și începe prin a postula o stare de fapt, pentru ca apoi să o reconsidere, avînd în vedere condițiile antecedente de bază (teleologie condițională)
- Sistemul social dispune de capacitatea de a se construi pe sine în conformitate cu o logică specifică.
- El este format din entități sau elemente sociale care îndeplinesc anumite roluri sau funcții sociale, adică se manifestă prin anumite consecințe obiective pentru sistemul total.

Tipuri de analiză – Analiza funcțională

- Se orientează mai ales către valorile, normele, modelele culturale (în sens antropologic). Chiar dacă faptele sociale nu sunt explicate predominant psihologic, ele sunt considerate ca fapte culturale antropologice.
- Oferă posibilitatea unei analize metodologice pertinente.
- Chiar dacă există dificultăți în operaționalizarea enunțurilor funcționale, calea de analiza pe care o fundamentează a condus la cercetări interesante privind statica echilibrului social.
- Accentul este mai ales de tip teoretic, explorându-și doar implicațiile metodologice.

Tipuri de analiză – Analiza sistemică

- Variantă de practică metodologică “obiectivă”, care s-a dezvoltat uneori independent de structuralism, iar alteori împreună, sau odată cu acesta.
- Sistemul constă în mulțimea de elemente componente, în ansamblul relațiilor dintre aceste elemente structurate multinivelar și ierarhic și în constituirea unei integralități specifice, ireductibile la componentele sau chiar la relațiile individuale dintre ele.
- Sistemul, ca și structura, este ireductibil la componentele sale în măsura în care se constituie ca o totalitate de elemente interdependente.

Tipuri de analiză – Analiza sistemică

- identificarea obiectelor, adică a relațiilor din cadrul sistemului;
- observarea sau măsurarea valorilor (cantitative sau calitative) specifice atributelor obiectului;
- considerarea valorilor din perspectiva unei referințe spațiale și temporale date;
- specificarea activității sau comportamentului sistemului, constând în dimensionarea valorilor în funcție de timp și includerea lor într-o matrice sintetică;
- organizarea sistemului, adică ansamblul de proprietăți care sunt specifice comportamentului dat al acestuia;

Tipuri de analiză – Analiza sistemică

- ▶ structura sistemului, adică acel aspect al organizării care rămâne constant sau permanent în timp și care formează baza comportamentului (relativ) permanent al sistemului;
- ▶ partiționarea comportamentului integral al sistemului în activități mai simple, ceea ce conduce la identificarea de subsisteme ale sistemului total, fiecare din acestea urmând a fi caracterizate pe baza punctelor precedente;
- ▶ starea unui sistem este determinată prin analiza valorilor (cantitative sau calitative) specifice caracteristicilor unui sistem la un moment dat. A considera schimbarea valorilor de la un moment la altul înseamnă a identifica tranziția de la o stare la alta a sistemului. Mulțimea completă a stărilor și a tranzițiilor de la o stare la alta relevă programul sistemului.